
Dubrovački period djelovanja arhitekta i inženjera Nikole Nisetea

Vinicije B. Lupis

Državni arhiv u Dubrovniku

Izvorni znanstveni rad
UDK – 72 Niseteo, N.
72.035.2(497.5 Dubrovnik)

15. 4. 2003.

Foto: 1, 2 – Tomas Burato (arhiv obitelji Ive Petriciolija);
3, 4 – B. Gjukić; 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14 – DAD
(Državni arhiv u Dubrovniku);

Do danas smo ostali uskraćeni za opipljive životne podatke i životopise brojnih okružnih građevnih inženjera i arhitekata, upravo onih ljudi koji su bili zaduženi za modernizaciju pokrajine tijekom 19. stoljeća. Igrom slučaja dogodi se da uočene osobe iz arhivskih dokumenata povežemo sa likovima sa starih fotografija. To je bio slučaj s inženjerom i arhitektom Nikolom Niseteom, pradjedom akademika Ive Petriciolija.¹ U spisima Namjesništva Kraljevine Dalmacije u Zadru nalazi se svežanj s *curriculum vitae* dr. Nikole Nisetea, višeg inženjera, koji je omogućio detaljan uvid u njegov radni vijek u građevinskoj službi.²

Arhitekt i inženjer Nikola Niseteo rodio se 16. svibnja 1809. u Starigradu na otoku Hvaru. Roditelji su mu bili Ante Niseteo

Arhitekt i inženjer Nikola Niseteo (1809.-1890.) djelovao je tijekom 19. stoljeća gotovo četrdeset godina u okružnim građevnim uredima diljem Dalmacije. Studirao je u Padovi, a cijeli radni vijek proveo je u svojstvu okružnoga građevnog inženjera. U klasicističkom stilu projektirao je neostvareno dubrovačko kazalište i župnu crkvu sv. Mihovila na Kliševu. Tijekom cijeloga radnog vijeka bio je istančan i osjetljiv za funkcionalnost i mjeru, te njegov rad na arhitektonskom usavršavanju dalmatinskih gradova od Kotora do Zadra nose pečat utilitarnosti i jednostavnih linija, gotovo lišenih suvišnih detalja.

¹ Zahvaljujem akademiku Ivi Petricioliju na posudbi obiteljskih fotografija, koje su omogućile da vizuelno oživimo lik ovoga zaboravljenog inženjera i arhitekta.
² Državni arhiv u Zadru (dalje DAZ), Razni spisi Namjesništva, br. 33 (1859.-1862.), Tablice o kvalifikacijama i radnom stažu pojedinih činovnika širom Dalmacije, *Dienstabelle für Beamte des Staatsbaudienstes, Name Nicolò Dre. Niseteo Ingegnere Superiore.*

1. Arhitekt Nikola Niseteo sa suprugom Elenom rod. Grisogono oko 1875. u Zadru

i Laura Stalio.³ Umro je u Starigradu na Hvaru 21. veljače 1890.⁴ Studirao je na Matematičko-fizičkom fakultetu Sveučilišta u Padovi i s najvišim uspjehom okončao je studij arhitekture. Kod Uprave državnih gradnji položio je s dobrim uspjehom državni ispit 1834. godine. U svojstvu inženjera vježbenika u Središnjem građevnom uredu u Zadru bio je zaposlen 27. VIII. 1834. gdje je ostao do 1839. s plaćom od 315 fiora, koja je ostala nepromijenjena i kada je 13. II. 1839. postao pristav inženjer vježbenik. Kao inženjer vježbenik djelovao je u vremenu kada je ravnateljem Uprave javnih gradnji bio Valentino Presani, počasni član *Accademie delle belle arti* u Mlecima.⁵ Godine 1835. Nikola Niseteo spominje se prvi put u shematizmu Kraljevine Dalmacije. Sustavno se njegov položaj u činovničkog hijerarhiji bilježi i 1836.⁶ kao i 1839.⁷ Godine 1841. Nikola Niseteo je još u svojstvu vježbenika u Upravi javnih gradnji u Zadru, u vrijeme kada je rav-

nateljem bio arhitekt Francesco Bartsch.⁸ U shematizmima Kraljevine Dalmacije Nikola Niseteo bilježi se kada je bio provizornim okružnim inženjerom u Kotoru: 1843.⁹, 1844.¹⁰, 1845.¹¹, 1846.¹² i 1847.¹³ Središnja uprava javnih gradnji u Beču 9. II. 1851. imenuje ga inženjerom drugog razreda s plaćom od 945 fiorina u Okružnom građevinskom uredu u Splitu, a potom slijedi uzlazna putanja: 20. X. 1868. postaje inženjerom prve klase s plaćom od 1100 fiorina, a 1. IX. 1872. višim inženjerom s plaćom od 1300 fiorina. Sljedeće je godine otišao u mirovinu okončavši svoju dugogodišnju karijeru od gotovo četrdeset godina.¹⁴

Do sada je Nikola Niseteo bio poznat po izgradnji crkve sv. Josipa u Veloj Luci, za koju je izradio nacrt u Zadru 5. VIII. 1840.¹⁵ Ustvari se radi o tipskom nacrtu inženjera Francescha Bartscha, već ranije predloženom za župnu crkvu sv. Ilara u Mlinima. Drugi poznati rad bila je po svemu sudeći nova crkva u Malom Grablju na Hvaru iz 1879.¹⁶ U monografiji o dalmatinskim kazalištima Nikola Niseteo samo je spomenut kao autor nacrtu za novi teatar u Dubrovniku.¹⁷ Još je samo arhitekt i inženjer Nikola Niseteo zabilježen kao ovjerovitelj nacrtu franjevačkog samostana sv. Vlaha u Pridvorju od 12. VIII. 1842. I to bi bilo sve o zanimljivom životnom putu jednog inženjera i arhitekta, koji je tijekom cijelog svog radnog vijeka usavršavao svoj okoliš, unoseći u punom smislu riječi Europu u svaku poru Dalmacije.¹⁸

³ Starogradska obitelj Nisiteo ili Niseteo bila je po muškoj lozi Politeo (izvorno: Polotić/Pulotić), a poslije su uzeli dvojno prezime Politeo-Niseteo po priženjenosti u obitelj Nisi-Niseteo iz Selaca na Braču. Poslije su prvo prezime odbacili, vjerojatno da bi se razlikovali od brojnih Politeovih i prozvali su se Niseteo. Prvi koji je to po svemu sudeći proveo bio je znanstvenik prof. Petar Niseteo (Selca na Braču 1775. – Stari Grad 1866.). Niseteoovi su se izvorno prezivali Nižetići, i danas su brojni u Selcima, a pripadali su bračkom praplemstvu. Na obiteljskim podacima o Nikoli Niseteu i na trudu oko njihova pronalaženja, ali i sugestijama u radu, najtoplije zahvaljujem gospodinu Jošku Kovačiću, djelatniku Centra za zaštitu kulturne baštine Hvara.

⁴ Državni arhiv u Splitu (dalje DAS), Matica umrlih Stari Grad (12. 10. 1887. – 18. 8. 1900.), str. 29, upis 14. Zahvaljujem na susretljivosti i pomoći arhivisti Hani Mladineo.

⁵ *Almanacco della Dalmazia*, Zadar 1835., str. 85.

⁶ *Almanacco della Dalmazia per l'anno 1836.*, Zadar 1836., str. 83.

⁷ *Schematismo dell'imp. regio governo della Dalmazia per l'anno 1839.*, Zadar 1989., str. 70.

⁸ *Schematismo dell'imperiale regio governo della Dalmazia per l'anno 1841.*, Zadar 1841., str. 74.

⁹ *Schematismo dell'imperiale regno governo della Dalmazia per l'anno 1843.*, Zadar 1843., str. 98.

¹⁰ *Manuale provinciale della Dalmazia per l'anno 1844.*, Zadar 1844., str. 107.

¹¹ *Manuale provinciale della Dalmazia per l'anno 1845.*, Zadar 1845., str. 124.

¹² *Manuale provinciale della Dalmazia pell'anno 1846.*, Zadar 1846., str. 127.

¹³ *Manuale provinciale della Dalmazia pell'anno 1847.*, Zadar 1847., str. 91.

¹⁴ DAD, Dalm. namjesništvo (1859-1862), Razni spisi namjesništva, br. 33., *Tabella di Servizio dell'Nicolo' D're Niseteo Ingegnere Superiore.*

¹⁵ A. Fazinić, "O gradnji župne crkve u Veloj Luci 1846–1848", Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 25, Split 1985., str. 259–284.

Inženjerski dio posla oduzeo mu je najviše radnog vijeka. Njegov rad sastojao se od brojnih svakodnevnih poslova nadzora gradnji, izrade troškovnika i kolaudacija radova. Rijetko je u svom svakodnevnom radu mogao biti arhitekt i projektirati nove građevine. Svakodnevica skućenih prilika bila je ispunjena radom na popravcima, adaptacijama već postojećih građevina. Praćenje spisa Okružnoga građevnog ureda u Dubrovniku (1816.—1868.) omogućio se bolji uvid u svakodnevnicu i rad inženjera i arhitekta zaposlenog u državnom uredu.

Nikola Niseteo 19. VIII. 1836. nadgleda rad zidara Frana Montane na crkvi sv. Vlaha u Dubrovniku u svojstvu inženjera vježbenika.¹⁹ Istog je dana nadgledao rad zidara Roka Vuličevića na zgradi nahodišta.²⁰ Pet dana kasnije vježbenik kolaudira radove na dvije zavjesnice (karniše) Marijete Ananović za red Blagoga djela.²¹ Također vrši kolaudacije radova na kući iznajmljenoj Ivi Tomaševiću, kući Galjuf koja je pripadala dubrovačkim dominikancima i na zgradi financijske straže u Dubrovniku.²² Nikola Niseteo 28. VI. 1836. izradio je nacrt: “Pianta del prima Piano della Caserma di Ragusa Vecchia” i troškovnik prvog kata vojarnje u Cavtatu radi bojenja tri prostorije.²³

Mladi Niseteo okušao se u dizajniranju uredskog namještaja, pa je tako 22. IX. 1836. izradio nacrt pisaćeg stola za ured carinarnice u Gružu u tadašnjem prevladavajućem

bidermajer-stilu. 14. VI. 1836. Niseteo je izradio nacrt nadogradnje krovista gradske bolnice (Domus Christi) u Dubrovniku za skladište rublja.²⁴ Nešto ranije, 9. IV. 1836. vodio je radove na obnovi općinske kuće u Getu iznajmljene Josipu Vitu Tolentiniju.²⁵ Tijekom mjeseca listopada 1836. nastao je nacrt nadogradnje župnog dvora u Mokošici uz župnu crkvu sv. Spasa — “Piante Spaccati della Casa Parocchiale di Mokoscizza”.²⁶ Arhitekt je skromnoj katnici pridodao još jedno krilo, a cijela intervencija svodila se na čistu funkcionalnost zgrade bez ikakvih suvišnih ukrasa. Isto će tako Nikola Niseteo postupiti prigodom povišenja, odnosno pregradnje župnog dvora na Kliševu 8. veljače 1837. — “Prospetto per l’ampliamento della casa Parocchiale di Cliscevo nel Circolo di Ragusa”.²⁷ Taj je nacrt ovjerio okružni inženjer Antonio Aporti. Ovom ranom periodu Niseteova djelovanja pripadaju i dva nacrti starijih javnih zgrada u nepoznatom mjestu dubrovačke okolice. Možda se radi o nacrtu Torete — kule u Donjem čelu na otoku Koločepu.²⁸

Među arhitektovim zadaćama srećemo se i s pregradnjom gotičke kuće na Prijeku u vlasništvu Popovskog zbora: “Progetto di riduzione della Casa di propriet del Consiglio dei Preti, posta in Ragusa, e marcata col civico No. 24.”²⁹ Tada on planira ukloniti gotičku biforu i monoforu na trećem katu i dvije monofore na drugom katu i povećati broj prozorskih otvora, a na prvom katu očito manje prozorske otvore, vjerojatno s “žikom na raboš” zamijeniti većim i jednostavnim otvorima i otvoriti vrata uz prigradnju stubišta. Danas je taj nacrt pregradnje zanimljiv kao svjedok vremena, kada su brojne građevine gubile svoj izvorni izgled ustupajući mjesto potrebama stanovanja, pregrađivanjem za stanove činovnika.

Uz radove na građevinama i cestama Nikola Niseteo bavi se i hidrogradnjom, pa je tako 28. XII. 1841. izradio nacrt zdenca u Vignju na poluotoku Pelješcu, smješten uz tada napušteni dominikanski samostan Gospe od Rozarija.³⁰ Najznačajniji rad Nikole Nisetea na polju niskogradnje zasigurno je projektiranje mosta na potoku Kugarica u Župi dubrovačkoj. Taj je most bio izgrađen na poštanskoj cesti za Herceg Novi. Elegantan most s dva eliptična luka kvalitetan je inženjerski rad, koji je pratio onodobna dostignuća mostogradnje.³¹ Nacrt je precizno izveden, s presjekom i bočnim pogledom: “Prospetto del Ponte da costruirsi sul torrente Cuparizza”.³²

Zanimljivo je izvješće putovanja Nikole Nisetea parobrodom iz Paga do Dubrovnika s opisom nevremena i boravkom u Poljani iz ožujka 1842., gdje se može dobiti slika o pokretljivosti okružnih građevnih inženjera.³³ Svakako, među šarolikim svakodnevnim radnim zadaćama arhitekt i inženjer Niseteo pokazao je iznimnu skrb za sitne urbane

¹⁶ J. Kovačić, “Župa Milna na Hvaru”, Služba Božja 2/XL, Makarska 2001., str. 110.

¹⁷ H. Hajdarhodžić, “Stara dubrovačka kazališta”, Naše more 4/5, Dubrovnik 1966., str. 199–202; Z. Perković, *Arhitektura dalmatinskih kazališta s posebnim osvrtom na splitski teatar*, Split 1989., str. 20, 21, 36, 58, 63, 67.

¹⁸ V. B. Lupis, “O sakralnom graditeljstvu Konavala u 19. stoljeću”, *Konavle u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti 1*, Dubrovnik 1998., str. 306–307.

¹⁹ DAD, Okružni građevni ured (dalje OGU), 36, 363/VIII.

²⁰ DAD, OGU, 36, 377/VIII.

²¹ DAD, OGU, 36, 449/VIII.

²² DAD, OGU, 36, 328/VIII, 233/VIII, 343/VIII.

²³ DAD, OGU, 31, 337/III.

²⁴ DAD, OGU, 31, 159, 259/III.

²⁵ DAD, OGU, 31, 426/II.

²⁶ DAD, Zbirka nacrtu, XII/18.

²⁷ DAD, Zbirka nacrtu, XII/15.

²⁸ DAD, Zbirka nacrtu, IX/21, IX/22.

²⁹ DAD, Zbirka nacrtu, I/19.

³⁰ DAD, OGU, 40, 363/IV.

³¹ Okružni građevni inženjeri koristili su se priručnicima za sve vrste gradnji. Tako je srećom ostao sačuvan pri fondu Okružnoga građevnog ureda u Dubrovniku bogato ilustriran priručnik za gradnju mostova: *Sammlung von Constructionen auss dem Gebiete der Wasser und Strassenbaukunst*, Karlsruhe 1842. Most preko potoka Kugarice prilagođeno je tipsko rješenje, a vrlo je blisko mostu na rijeci Murg kraj Niederbühla. Ovu tvrdnju potkrepljuje i okružnica ravnatelja Javnih gradnji iz Zadara Ing. Bartscha od 11. III. 1845 vezana za novu literaturu koja je zanimljiva mladim inženjerima (DAD, OGU, 46, 881.).

³² DAD, Zbirka nacrtu, IX/68, IX/65.

³³ DAD, OGU, 42, 99/X.

2. Obitelj arhitekta Nikole Nisetea oko 1875. u Zadru. U sredini otac Nikola, majka Elena. U gornjem redu stoje s lijeva na desno: Vicko-odvjetnik, Marija sa suprugom Antunom /Tonijem) profesorom matematike. Bočno uz roditelje sjede Marko časnik u austro-ugarskoj mornarici i Frane kasnije sudac i djed akademika Ive Petriciolija. Ispod roditelja sjedi sin Petar koji je kasnije stradao u brodolomu. Foto Tomaso Burato

detalje. Tako, 12. II. 1842. u Dubrovniku radi nacrt vrata “na koljeno” za dućan u vlasništvu Bratovštine zlatara.³⁴ Već afirmirani mladi Niseteo 28. IV. 1842. prihvaća klasicistički nacrt za centralnu crkvu sv. Nikole u Vitaljini Kristofora Petrovića, a nešto ranije 9. II. 1842., crta nacrt za kuću Drušković u Korčuli koja se nalazila u Ulici od Fondaka.³⁵ U Korčuli, također 9. I. 1842., odobrava radove na Zdrastvenom uredu u Korčuli, inače skromnoj okašnjoj klasicističkoj građevini.³⁶ Tijekom siječnja 1842. radi na projektiranju ceste Ploče-Gruž.³⁷ Nikola Niseteo obavlja popravak renesansne fontane na Pločama 31. V. 1842.³⁸ Iz Kotora Niseteo moli optička zrcala od arhitekta i inženjera Antonija Aportija.³⁹

Prvi od dva najznačajnija projekta arhitekta Nikole Nisetea bila je 25. XI. 1841. izgradnja zgrade novog kazališta na mjestu zgrade Velikog vijeća u Dubrovniku.⁴⁰ Sredinom 19. stoljeća bilo je više pokušaja obnove izgorjele zgrade Velikog vijeća i izgradnje kazališta na prostoru arsenala i fontika. Projekt novoga kazališta:” Progetto del nuovo Teatro di Ragusa nel locale detto l’antica Sala del Consiglio” imao je osnovnu ideju čuvanja starih prizemnih konstrukcija arsenala, njihove adaptacije za kazališne potrebe i nadogradnje dvaju katova s prostorom za scenu, parter i tri kata lođa.⁴¹ Kazališna funkcija pripala je cijelom prvom katu. Kazalište je bilo organizirano s uzdužnom osi okomitom na današnju, to jest sjever-jug. Ulaz

u kazalište bio je položen uza zid Kneževa dvora, a stubišta su bočno postavljena uz gledalište. Pozornica je bila opremljena pomoćnim prostorijama za glumce. Zgrada kazališta nije imala posebne konstrukcije portala, proscenija ni prostora za orkestar. Pozornica je bila projektirana u nagibu, dok je pod partera bio ravan. Na poprečnom presjeku kazališta s prikazom scene od 14. VIII. 1839. i od 25. XI. 1841. vidljiv je klasicistički duh smirenih linija i s ukrašima stiliziranih metopa. U osnovnim crtama dubrovački projekt Nikole Nisetea blizak je prvom projektu Vicka Andrića za splitsko kazalište, a to se očituje u istom rasporedu lođa, linije prospekta scene i

³⁴ DAD, OGU, 37, 37/III.

³⁵ DAD, OGU, 37, 149/III, 160/III.

³⁶ DAD, OGU, 42, 371/VIII.

³⁷ DAD, OGU, 40, 200/III.

³⁸ DAD, OGU, 40, 192/IV.

³⁹ DAD, OGU, 42, 311/X.

⁴⁰ DAD, zbirka nacрта VIII/6, I/21a, I/21b, I/21c.

⁴¹ Z. Perković, n. dj., 20, 21, 36, 58, 67.

⁴² Izbočena kamena obloga.

⁴³ DAD, OGU, 46, 886.

⁴⁴ DAD, OGU, 46, 651.

⁴⁵ DAD, OGU, 49, 426.

⁴⁶ DAD, OGU, 48, *Canonica e Chiesa di Clissevo in costruzione – Rapporto in*

kazetiranog stropa. Funkcionalan i jednostavan oblik odrazio se i na projektu fasade, gdje je prizemlje zamišljeno u bunjatu⁴², a dva kata s četiri prozorske osi su nadvišena s profiliranim ravnim krovnim vijencem. Svakao je taj projekt bio mnogo bolje rješenje od onoga kasnije izvedenog po nacrtima Miha Klaića i Emila Vecchiettija. Niseteov je projekt poštovao stare slojeve građevine i njezin gabarit krovista, koji je nadvisivao Knežev dvor. Isto tako svojom smirenom fasadom projekt neostvarenog kazališta bio bi se nenametljivo uklopio u prostor između palače Sponza, crkve Sv. Vlaha i Kneževa dvora, za razliku kasnije neprimjerene hladne neorenesansne fasade.

Drugi najznačajniji rada arhitekta i inženjera Nikole Nisetea bilo je projektiranje župne crkve sv. Mihovila na Kliševu u Dubrovačkom primorju.⁴³ Izvođenje radova vodio je okružni građevni inženjer Jacopo Pozzo, koji je nastavio i rad na župnoj crkvi sv. Josipa u Veloj Luci.⁴⁴ Frano Boriani 15. VII. 1846. projektirat će kuhinju za župni dvor na Kliševu: "Progetto d'un nuova cucina da costruzione ab casa canonica ad Clisevo".⁴⁵ Taj zanimljivi klasicistički projekt mladog arhitekta Nikole Nisetea za župnu crkvu sv. Mihovila u selu Kliševu u Dubrovačkom primorju stariji je po nastanku od dubrovačkoga kazališta, ali je izveden kasnije, kada je on već napustio Dubrovnik.⁴⁶ Nikola Niseteo izradio je nacrt tijekom listopada 1836., a do realizacije gradnje crkve došlo je tek 1845. i stoga ne treba čuditi što je došlo do mnogih odstupanja od izvornog nacrtu.⁴⁷ Iznimna dragocjenost Niseteova nacrtu jest i u dokumentirnosti, jer je izradio nacrt, tlocrt i bokocrt stare jednobrodne gotičke crkve iz 15. stoljeća, s podtrijemom čestim u dubrovačkom kraju. Neuobičajena gotička dvostruka preslica i detaljan prikaz unutrašnjosti s dva oltara iznimno su vrijedni za poznavanje izgleda stare župne crkve, ali i kao zanimljiva konzervatorska crta u arhitektovu radu.

Na mjestu stare župne crkve mladi je arhitekt projektirao znatno veću jednobrodnu crkvu s dubokom apsidom s jednim oltarom i bočnom jednokatnom sakristijom. Fasada crkve s

istaknutim portalom, nad kojim je razdjelni vijenac s polukružnim prozorom i profiliranim zabatom i preslicom jednostavnih je klasicističkih linija. Ovdje se teško može govoriti mletačkom paladijanizmu sjevernotalijanskih strujanja u arhitekturi, koji su vidljivi kod arhitekta Antonija Aportija na njegovu neostvarenom projektu obnove župne crkve sv. Ilara u Mlinima iz 1837., već samo o osnovama okašnjeloga klasicističkog duha.⁴⁸ Bočni zidovi crkve razdijeljeni su profiliranim vijencem nad kojim su po dva polukružna prozora, omogućivši unutrašnje difuzno osvjetljenje. U današnjem obliku bočni su zidovi raščlanjeni s tri polukružna prozora, prednji dio crkve nešto je uži od stražnjeg dijela i odustalo se od razdjelnog vijenca i zvonika na preslicu. Župna crkva dobila je u konačnici samostojeći zvonik. Crkvena lađa pokrivena je širokim i plitkim bačvastim svodom. Prostrana unutrašnjost neproporcionalno velike crkve za potrebe malenog sela ima velik barokni oltar, koji potječe iz jedne od ukinutih gradskih samostanskih crkava. Po dimenzijama taj bi oltar s oltarnom palom, koja je jedna od bezbrojnih inačica slike Sv. Mihovila Quida Renija, mogao izvorno pripadati crkvi sv. Klare ili sv. Katarine u Dubrovniku. U dubrovačkom kraju poznato je više njezinih kopija, a veličinom i kakvoćom najbliže su joj one iz crkve sv. Mihovila u Trstenome i iz istoimene crkve na Lapadu.

Svakako Niseteov klasicistički projekt mirnih i skromnih linija, funkcionalistički pojednostavljen, odaje utjecaj arhitekata Francescha Bartscha, Frana Borianija i svojom funkcionalnošću prije svega Lorenza Vitelleschija. Francescho Bartsch 1837. projektira neostvaren nacrt za župnu crkvu sv. Ilara u Mlinima, koji će se upotrijebiti za izgradnju nove župne crkve u Veloj Luci, upravo pod nadzorom Nikole Nisetea, a Frano Boriani ostvaruje 1840. zasigurno najambiciozniji projekt župne crkve sv. Nikole u Čilipima.⁴⁹ Poput projekta u Kliševu, i Borijanijev nacrt bilježi izgled stare crkve i njezin položaj u odnosu na novu građevinu. Frano Boriani izradio je i neostvaren klasicistički nacrt za župnu crkvu u selu Osojnik u Dubrovačkom primorju, predočivši i nacrt stare gotičke crkvice iz 15. stoljeća.⁵⁰ Crkva Gospe od Orašca iz 1827., koju je projektirao i izgradio arhitekt Lorenzo Vitelleschi, ipak je najbliža kliševskoj crkvi po vanjskoj artikulaciji fasade⁵¹, uz drugi projekat Antonija Aportija od 30. srpnja 1835. za župnu crkvu sv. Ilara u Mlinima: "Chiesa parrocchiale dei Molini di Breno da ricostruire".⁵² Treća bliska inačica kliševske crkve je pravoslavna grobljanska kapela na Boninovu. Kliševska župna crkva skromnija je inačica čilipske župne crkve i uklapa se u tadašnju građevnu inicijativu opće obnove i modernizacije dubrovačkog kraja nakon ratnih razaranja i snažnih potresa tijekom početka 19. stoljeća.

Za arhitekta i inženjera Nikolu Nisetea vezuje se značajan podhvat kojim je do danas zadužio konzervatorsku struku, a

data 15./4 1846, 139, 326, 468, 559, 669, 749, 886, 902.

⁴⁷ I. Šimić, *Crkva dubrovačka na pragu trećeg tisućljeća (shematizam)*, Dubrovnik 2001., str. 74–75.

⁴⁸ V. B. Lupis, "Prilozi poznavanju baštine Župe dubrovačke", *Zbornik Župe dubrovačke III*, Dubrovnik 2000., str. 106–109.

⁴⁹ V. B. Lupis, n. dj., 1998., str. 295–310.

⁵⁰ DAD, OGU, 50, 22/15. VI. 1847.

⁵¹ V. B. Lupis, "Arhitekt Lorenzo Vitelleschi i njegovo vrijeme" u Lorenzo Vitelleschi, *Povijesno-statističke bilješke o dubrovačkom okrugu*, Dubrovnik 2002., str. 42.

⁵² DAD, Okružno poglavarstvo, 1549, IX/II – *Chiesa parrocchiale a Molini di Breno, costruzione, progetto, approvato: 4855, 5997, 6741, 7978, 8092, 9299, 10004, 11088, 11502.*

to je izrada arhitektonskih snimaka pet franjevačkih samostana dubrovačkoga kraja tijekom veljače i travnja 1842.: Velike Gospe u Podgorju iznad Orebića, sv. Jeronima u Slanome, Pohodjenja Bl. Dj. Marije u Rožatu, sv. Marije na Lopudu, i sv. Vlaha u Pridvorju.⁵³ Svi su nacrti izrađeni na kartonu u tehnici koloriranog tuša, a sastoje se od nacrtu prizemlja i kata. Nacrte su izradili Kristofor Petrović i Frano Boriani, a ovjerio ih je Nikola Niseteo, ujedno izradivši i troškovnike, te stanje mjera za svaki samostan posebno. Među tim nacrtima iznimno su dragocjeni za poznavanje izvornog stanja onaj franjevačkog samostana na Lopudu, jer je on pretrpio najveća oštećenja, i isto tako hortikulturnog uređenja klaustara franjevačkog samostana u Rožatu. Ovim radom

možemo zaključiti dubrovački opus arhitekta i inženjera Nikole Nisetea, čovjek zanimljive osobnosti i praktičnog duha. On se ogledao u projektiranju crkava, mostova, župnih ureda, vojarni i u izradi građevne dokumentacije. Poput mnogih austrijskih činovnika, koji su tijekom svoje činovničke karijere promijenili niz boravišta, bio je dijete svog vremena sudjelujući u stvaranju unificiranog sloja građanstva Monarhije.

⁵³ DAD, OP, 1546, X/II – *Stabili, ed edifici ad uso dei Ecclesiastici*, 4291.

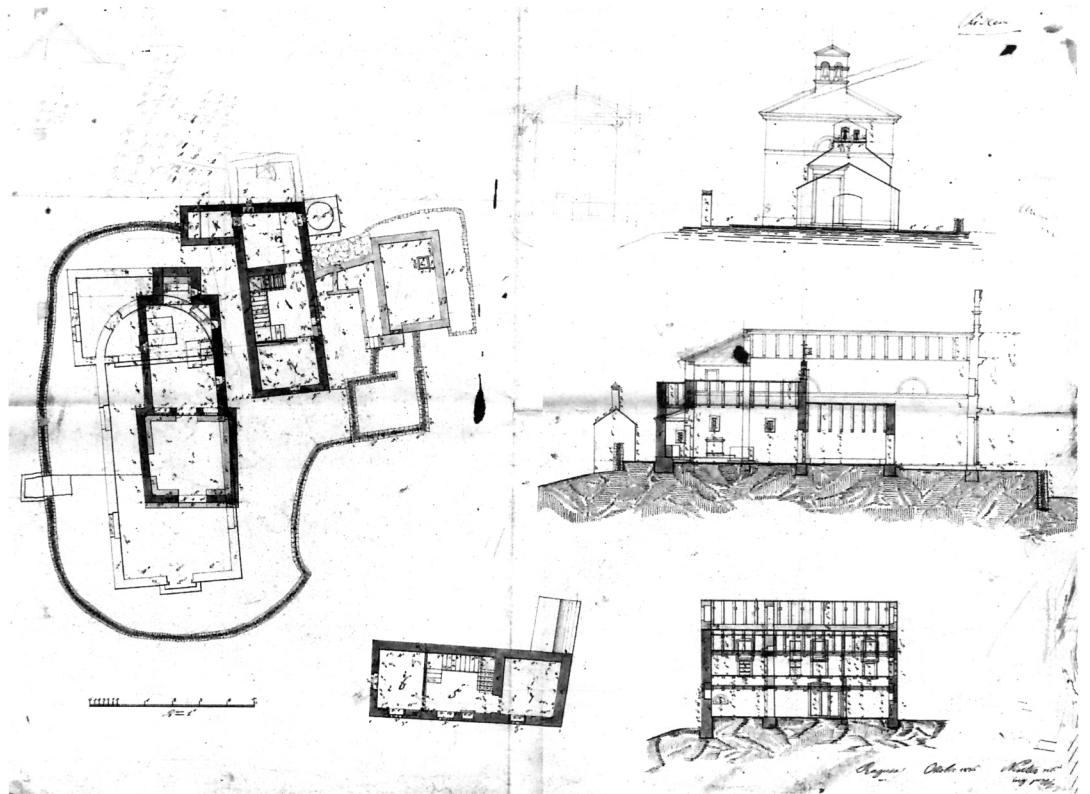

3. Pogled na župnu crkvu sv. Mihovila na Kliševu

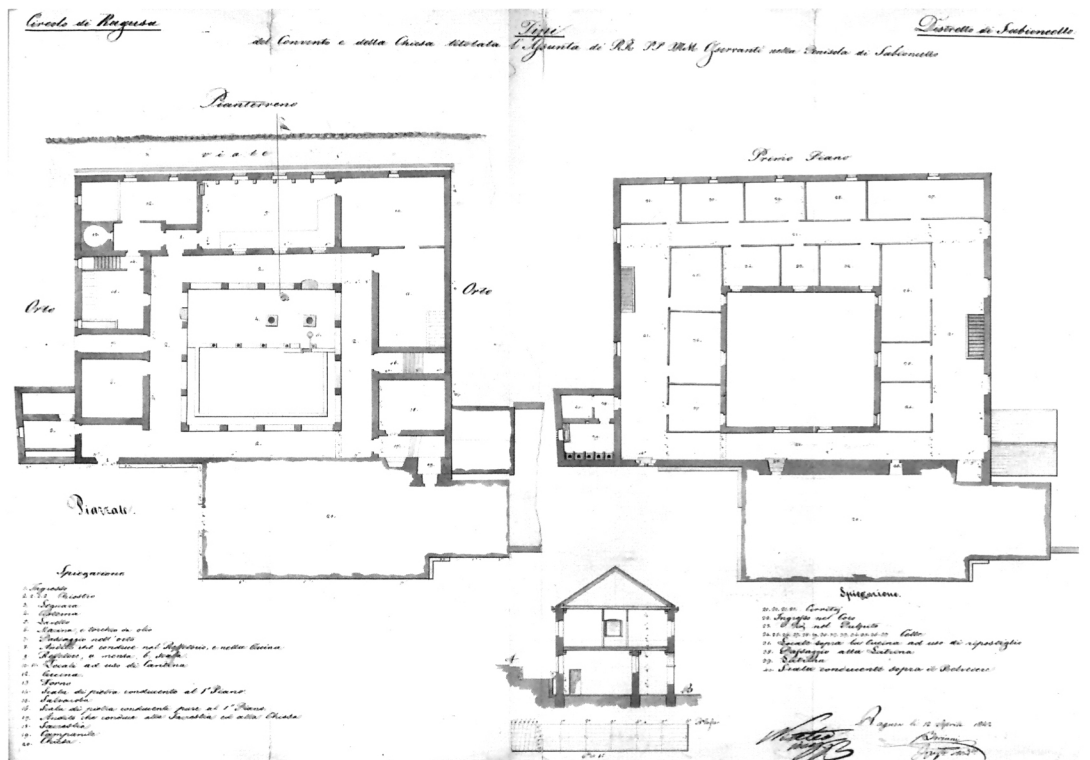

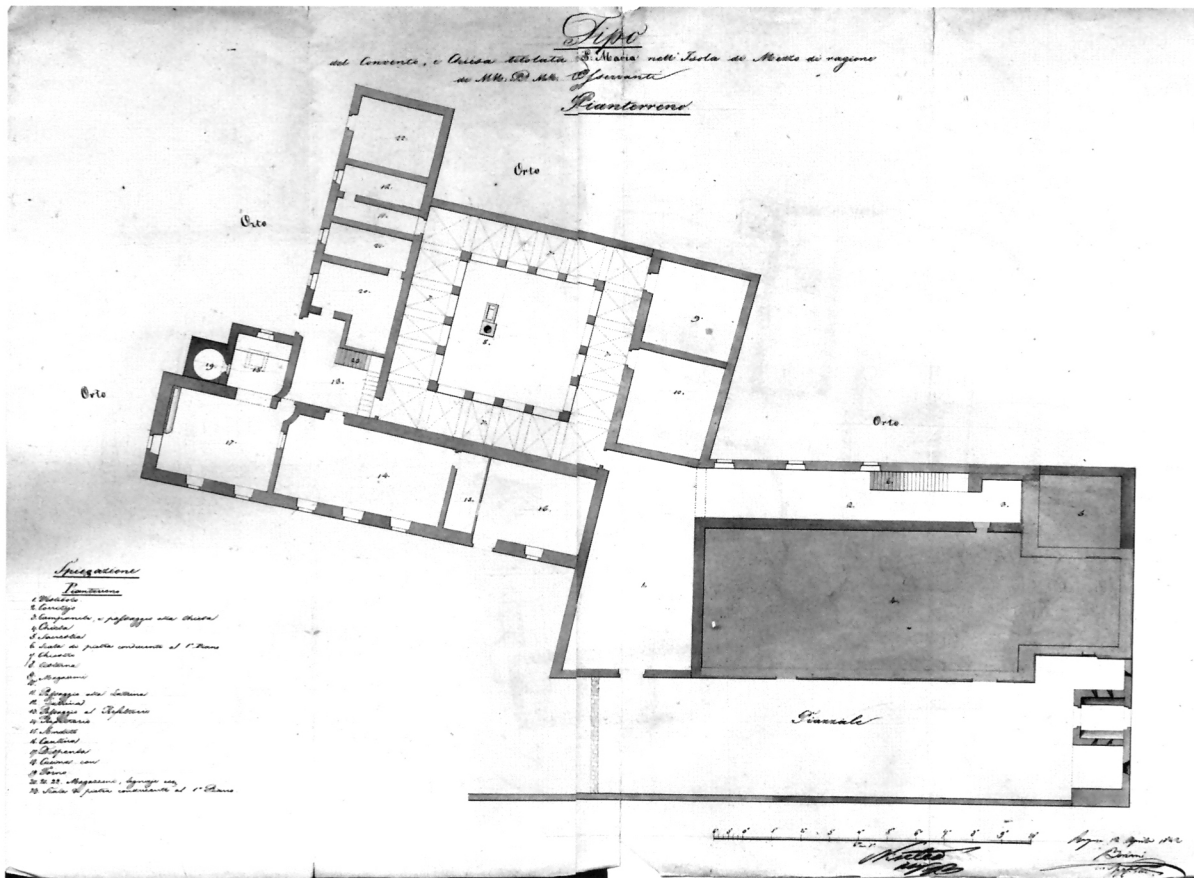
4. Pročelje crkve sv. Mihovila na Kliševu

5. Nacrt nove župne crkve sv. Mihovila na Kliševu u Dubrovačkom primorju i nadogradnja župnog dvora

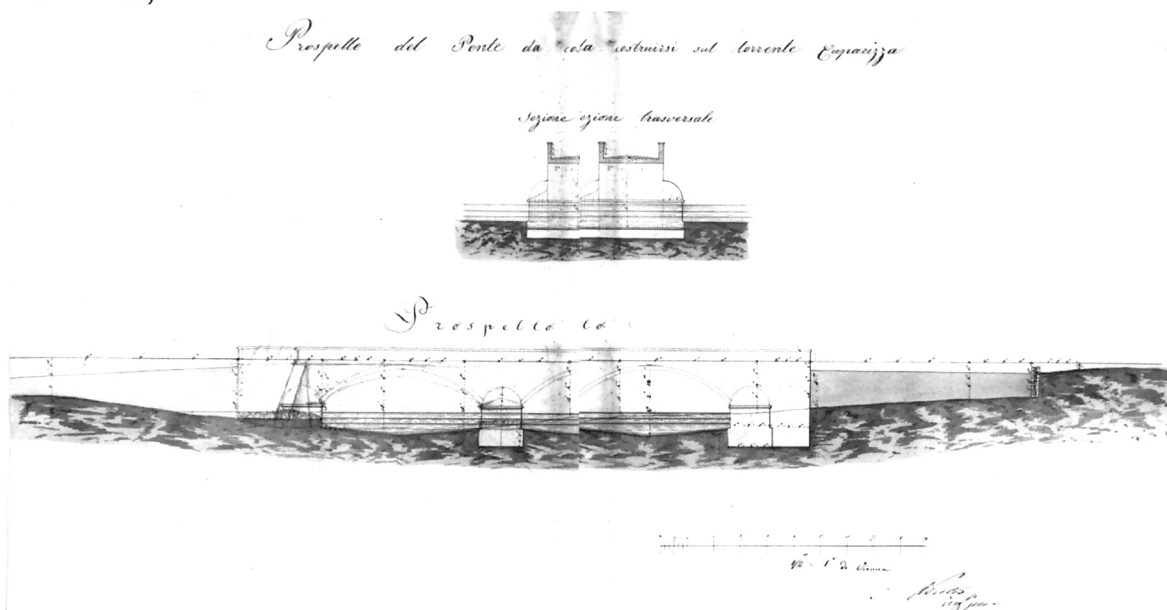
6. Tlocrt prizemlja i prvog kata franjevačkog samostana Velike Gospe u Podgorju iznad Orebića, 12. IV. 1842.

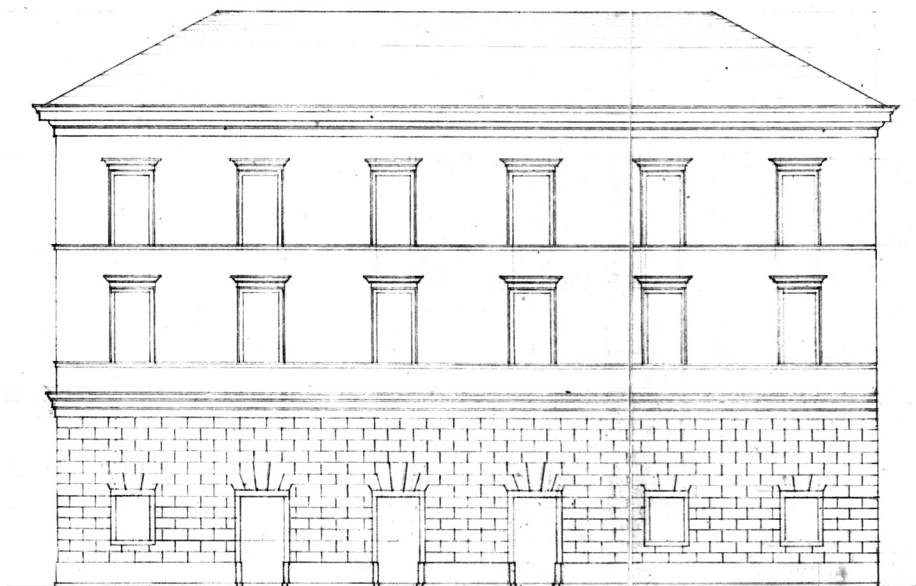

7. Nacrt franjevačkog samostana na otoku Lopudu

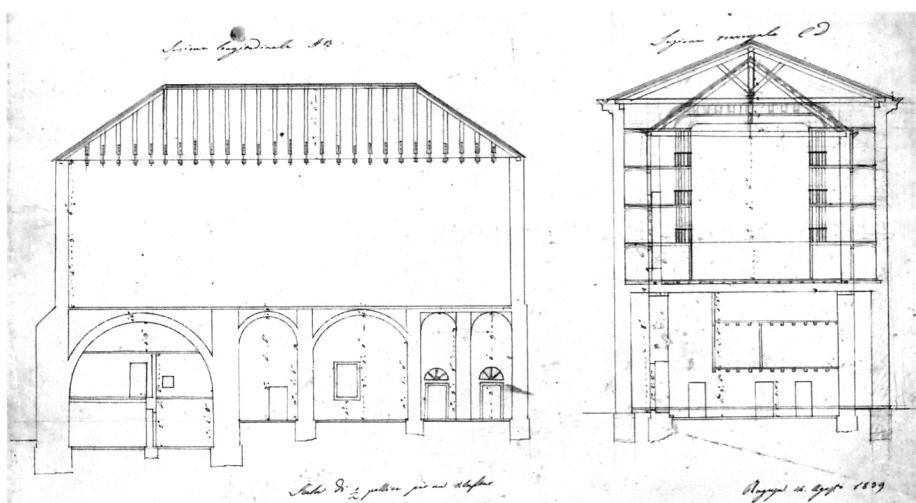
8. Nacrt mosta na potoku Kuparica u Župi dubrovačkoj

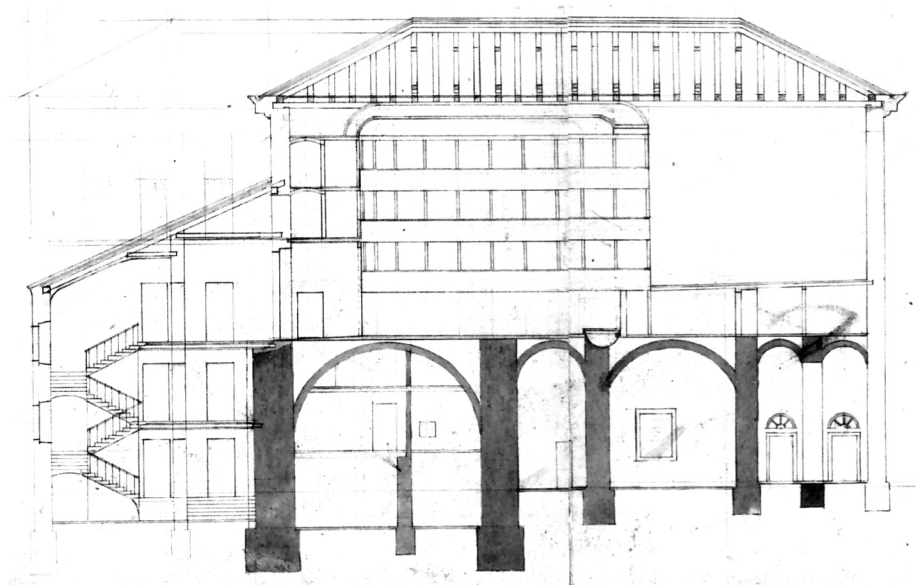
9. Fasada kazališta

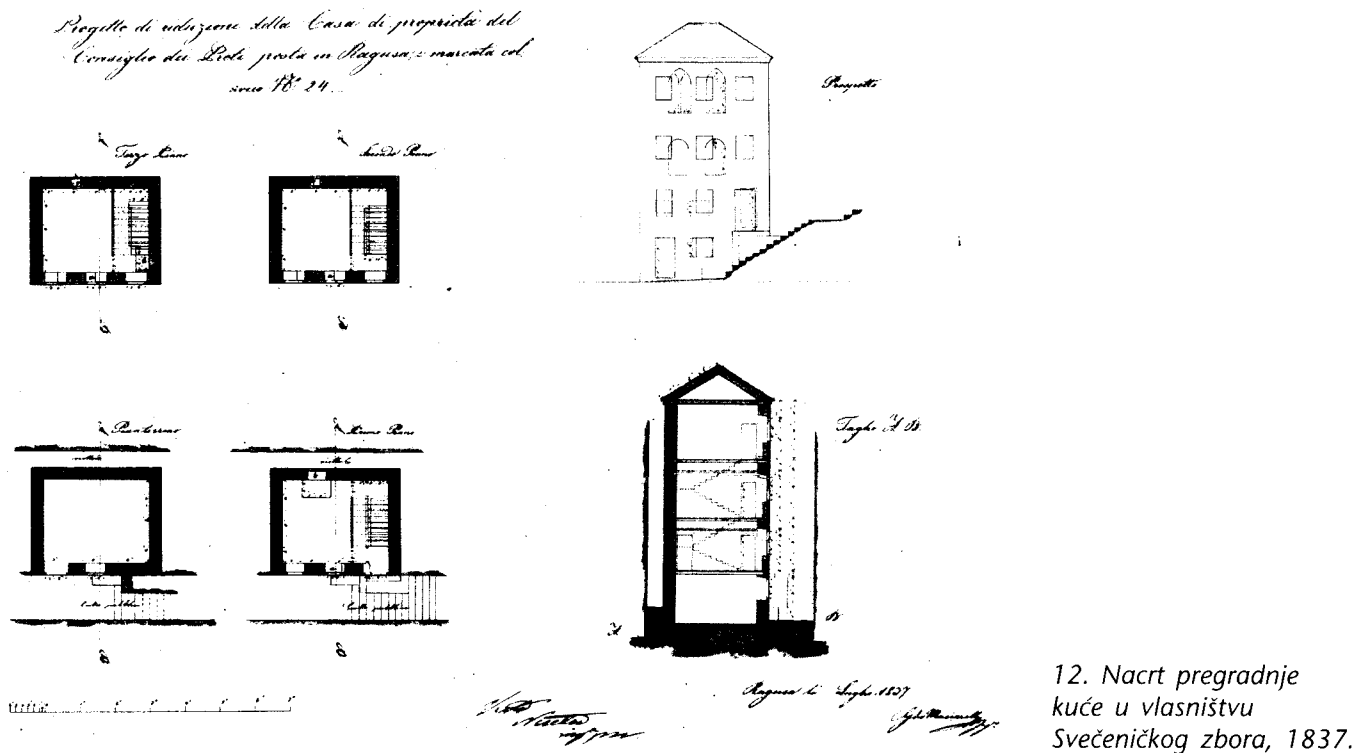

10. Presjek glavne dvorane kazališta

11. Nacrt glavne dvorane kazališta, 25. XI. 1841.

Vincije B. Lupis

The Dubrovnik Period of Nikola Niseteo, Architect and Engineer

The architect and engineer Nikola Niseteo (1809-1890) worked for almost 40 years in various district building offices all over Dalmatia. He studied in Padua, and spent his entire working age as a district engineer. He designed, in classicist style, the Dubrovnik Theater (never constructed), and the church of St. Mihovil at Kliševo. He was involved in reconstruction and renovation of many parish churches and rectories. He tried his hand also at bridge building, by constructing a bridge over the Kuparica creek in the Rijeka Dubrovačka. His project documentation of the five Franciscan monasteries on the territory of the Dubrovnik Franciscan Province in 1842 has been an undertaking uniquely precious for preservation of monuments service. Niseteo was distinguished by a fine sense of function and measure in his urban design activities in Dalmatian cities from Kotor to Zadar. He can be definitely placed among interesting Dalmatian personalities of the second and third quarter of the 19th century.